

GASTRONOMİ TURİZMİ KAPSAMINDA YEREL GIDALARA YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALARIN VOSVIEWER İLE İNCELENMESİ (BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES ON LOCAL FOODS WITHIN THE SCOPE OF GASTRONOMY TOURISM WITH VOSVIEWER)

Esra ÖZATA ŞAHİN^{1*} (orcid.org/ 0000-0002-9438-5882)

¹Hitit Üniversitesi, Alaca Avni Çelik MYO, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri, Çorum, Türkiye

Özet

Bu çalışmanın amacı, sürdürülebilir gastronominin önemli bir ayağı olan yerel gıda konusuna yönelik yapılan çalışmaların bibliyometrik açıdan incelenmesidir. Nicel veriler kullanılarak yerel gıdaya yönelik yapılan çalışmaların gelişim seyrini ortaya koymak için VOSviewer programı kullanılarak verilerin haritalandırılması yapılmıştır. Bu amaçla Web of Science (WoS) veri tabanı kullanılarak konuya yönelik veri seti üzerinden analiz yapılmıştır. 1999-2023 (2023'ün ilk 6 aylık dönemi) yılları arasında yayınlanmış olan bildiri, kitap, kitap bölümü ve makalelerin temel alınmasıyla bir analiz gerçekleştirilmiştir. WoS veri tabanında arama butonuna "local food" yazılmış ve tüm başlıklarda arama yapılmıştır. 5948 adet çalışma bulunmuş ve çeşitli sınırlamalar getirilerek (yayın türü (bildiri, makale, kitap, kitap bölümü ve dil) 898 çalışma incelemeye dahil edilmiştir. Bu alanda en fazla eser veren isimler Alan R. Hunt, İnita Krivasonoka ve Michael Hand şeklindedir. Yıllara göre en çok yoğunlaşma 92 çalışma ile 2017, 90 çalışma ile 2019, 87 çalışma ile 2018 ve 84 çalışma ile 2015 olmuştur. Bu çalışmaların araştırma alanları ise sırasıyla Gıda Bilimi Teknolojisi (115), Çevre Çalışmaları (112) ve Yeşil Sürdürülebilir Bilim Teknolojisi (109) olmuştur. Yayınların ülkelere göre ağırlıklı dağılımı ise Amerika (226), İngiltere (92), Fransa (81), Endonezya (75), İtalya (68) ve Almanya (45) şeklindedir. Yerel gıdalarla ilgili en sık kullanılan anahtar kelimeler ise 18 tekrar ile "local food", 7 tekrar ile "local food systems" ve 5 tekrar ile "local food products" olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Gastronomi, Yerel Gıda, VOSviewer, Bibliyometrik

Abstract

The aim of this study is to examine the studies on local food, which is an important pillar of sustainable gastronomy, from a bibliometric perspective. Data were mapped using the VOSviewer program to reveal the developmental course of studies on local food using quantitative data. For this purpose, using the Web of Science (WoS) database, the analysis was made on the data set for the subject. An analysis was carried out based on the papers, books, book chapters and articles published between 1999-2023 (first 6 months of 2023). "local food" was written in the search button in the WoS database and all titles were searched. 5948 studies were found and 898 studies were included in the review with various limitations (publication type (paper, article, book, book chapter and language). The highest concentration was 2017 with 92 studies, 2019 with 90 studies, 2018 with 87 studies and 2015 with 84 studies. The research areas of these studies are Food Science Technology (115), Environmental Studies (112) and Green Sustainable Science Technology (109), respectively. The weighted distribution of publications by country is America (226), England (92), France (81), Indonesia (75), Italy (68) and Germany (45). The most frequently used keywords about local foods were "local food" with 18 repetitions, "local food systems" with 7 repetitions, and "local food products" with 5 repetitions.

Keywords: Sustainable Gastronomy, Local Food, VOSviewer, Bibliometric

Giriş

Alanyazında gastronomi kavramı sıklıkla yeme-içme sanatı olarak tanımlansa da kimya, edebiyat, biyoloji, jeoloji, tarih, müzik, felsefe, psikoloji, sosyoloji, tıp, beslenme ve tarım gibi çeşitli disiplinler arasında bir sanat ve bilim alanı olarak da tanımlandığı görülmektedir (Pavlidis ve Markantonatou, 2020). Gastronomi, turistik destinasyonların güçlendirilmesi ve vurgulanması için temel unsurlardan biri olarak kullanılmaktadır. Yöresel yemekler, bir destinasyona katma değer sağlayabilir ve böylece coğrafi bölgenin rekabet edebilirliğine katkıda bulunabilir. Bu bağlamda, birçok araştırmacı, her coğrafi bölgenin, turistler için çekici bir cazibe merkezi olarak yiyecekleri tanıtmaları gerektiğine inanmaktadır (Galvez vd., 2017).

* Sorumlu yazar: esraozata@hitit.edu.tr

DOI: 10.33083/joghat.2023.369

Alanyazında “şarap turizmi,” “mutfak turizmi,” “gastroturizm,” “yemek turizmi” ve “gurme turizmi” gibi çeşitli terimler kullanılsa da, yaygın olarak kabul gören terim “gastronomi turizmi”dir. Bu kavram, benzersiz bir yeme-içme deneyimi arayışını temsil etmektedir. Genel anlamda bir yemeğin özgünlüğüne atıfta bulunan ve bir yer, bölge veya ülkeye özgü olan gastronomi turizmi, yerel yemekleri içermektedir (Pavlidis ve Markantonatou, 2020). Farklı bir tanımlamaya göre, gastronomi turizmi, turist harcamalarının üçte birinden fazlasının yemeğe ayrılması nedeniyle yeni bir turizm ürünü olarak gelişen ve hızla büyüyen bir olgudur (Kumar, 2019).

Yerel kültür ve geleneği somutlaştırmak için yiyecek tüketimi, seyahat deneyiminin önemli bir bileşeni haline gelmiştir. Dolayısıyla gastronomi imajı, “turistlerin bir destinasyonun gastronomik ürünleri ve yemek kültürü hakkındaki bütünsel izlenimini” yansıtmaktadır. Böylece gastronomi, turistlerin yiyecek tercihlerini ve tüketimini yönlendirmede kritik bir rol oynamaktadır (Chen, Chan ve Egger, 2023). Yerel gıdalara olan ilgi, çevre, etik ve sürdürülebilirlik gibi konuların yanı sıra tüketicilerin yerel ağları ve ekonomileri destekleme, aynı zamanda karbon ayak izlerini azaltma istekleriyle açıklanmaktadır. Bunun yanı sıra, tüketiciler bu ürünleri daha "taze", "lezzetli" ve "güvenilir" olarak algılamaktadır. Yapılan araştırmalar ayrıca yerel yemeklerin "otantik", "doğal" ve "geleneksel" olarak kabul edildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, yerel yiyecekler hem "basit" hem de "benzersiz" olarak algılanmaktadır (Pavlidis ve Markantonatou, 2020).

Mevcut araştırmalar, “yerel yemeklerin, yalnızca yemeğe özel ilgi duyanlar için değil, aynı zamanda yemek ve yeme konusunda daha rahat bir tavır sergileyenler için de önemli bir turistik çekicilik ve turist deneyiminin merkezinde olduğunu” vurgulamaktadır (Kumar, 2019). Bir destinasyonu ziyaret eden turistlerin o destinasyonun yöresel mutfağı veya yöresel yemekleri ile karşılaşma olasılığı yüksektir. Ayrıca bölgelerin sosyal, doğal ve kültürel faktörlerinin bir ürünü olması ve yerel kültürü özgün gastronomik değerler biçiminde yansıtması nedeniyle gastronomi, destinasyonların kültürünü tasvir eden önemli bir faktördür. Dolayısıyla, yerel yemekler turistler için çok önemli bir çekicilik ve turist deneyimi için önemli bir faktör haline gelmiştir (Seyitoğlu ve Ivanov, 2020). Bu kapsamda araştırmanın amacı, gastronomi turizmi kapsamında önemli bir yere sahip olan yerel gıdaların yıllara göre gelişim seyrini ortaya koymak ve bir durum tespiti yapmaktır. Bu kapsamda Web of Science veri tabanı kullanılarak veri seti oluşturulmuş ve elde edilen veriler VOSviewer programında analiz edilmiştir.

Yöntem

Bibliyometrik yöntemler, bilimsel alanların yapısal görüntülerini oluşturmak için yayın veri tabanlarından bibliyografik verileri kullanmaktadır. Bibliyometrik analizde performans ve bilimsel haritalama şeklinde iki yöntem vardır. Performans analizi, kişilerin ve kurumların performansını değerlendirirken, bilimsel haritalama ise bilimsel alanların yapısını ve dinamiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Zupic ve Čater, 2015). Web of Science veri tabanı bibliyometrik çalışmalarda en sık kullanılan veri tabanıdır. Çoğu üniversite aboneliğine dahi edilmiştir ve bu nedenle akademik ortamda çalışan araştırmacılar için kullanıma uygundur. Web of Science (eski adıyla Web of Knowledge), çeşitli akademik disiplinlere yönelik kapsamlı atıf verileri sunan ve abonelik temelli erişim sağlayan bir web sitesidir (Web of Science, 2023).

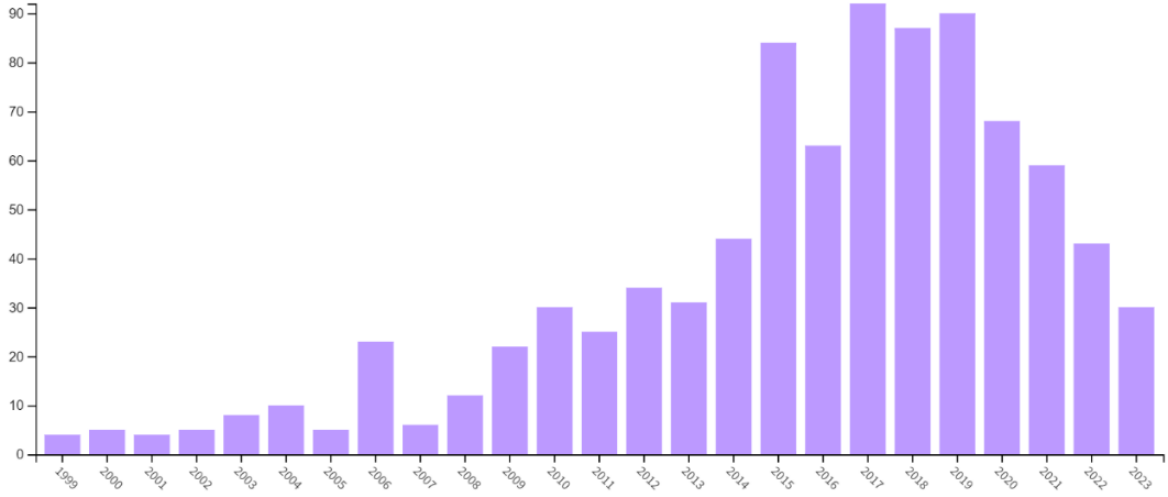
Bu çalışmada bibliyometrik ağları oluşturmak ve görselleştirmek için VOSviewer yazılım aracı kullanılmıştır. VOSviewer, Van Eck ve Waltman tarafından bibliyometrik haritalar oluşturmak ve görüntülemek için geliştirilmiş bir programdır. Bu yazılım, ortak alıntıya dayalı yazarların veya dergilerin haritalarını oluşturmak için veya bibliyometrik haritaların tüm ayrıntılarıyla incelenmesine izin veren ortak oluşuma dayalı anahtar kelimelerin haritalarını oluşturmak için kullanılabilir (Zan, 2019; Liu vd., 2023). Bibliyometrik ağlar içerisinde ortak atıf analizi, ortak yazar analizi, atıf analizi ve bibliyografik eşleşme ilişkilerine dayalı analizler yapılabilir. Ayrıca, VOSviewer, bilimsel alanyazından çıkarılan önemli terimlerin birlikte oluşum ağlarını oluşturmak ve görselleştirmek için kullanılabilen metin madenciliği işlevini sunmaktadır (VOSviewer, 2023).

Bu çalışmada veri toplamak için Web of Science (WOS) veri tabanı kullanılmıştır. Bu veri tabanında 14.08.2023 tarihinde arama sekmesine “local food” yazılarak bir tarama yapılmıştır. Bu tarama sonucunda toplam 5948 adet çalışmaya erişilmiştir. Dahil etme ve hariç tutma işlemleri yapılarak çalışmalar yayın türü açısından (bildiri, kitap, kitap bölümü ve makale) sınırlandırılmış ve yabancı dil olarak İngilizce seçilmiştir. Nihai sonuçta 898 çalışma elde edilmiştir. Ulaşılan veri seti, yazar-atıf-dergi-ülke-kurum ve anahtar sözcük analizleri üzerinden incelenmiştir. Makalede kullanılan verilerin Web of Science veri tabanından elde edilmiş olması, araştırma konusu ve kapsamı nedeniyle etik kurul belgesine ihtiyaç bulunmamaktadır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın kapsamında elde edilen verilerin analizine ve yorumlanmasına odaklanılmıştır. İlk olarak, Web of Science veri tabanından alınan analiz sonuçlarına dayanarak yerel gıdalarla ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımına değinilmiştir. Ardından, en fazla atıf alan ilk 10 çalışmanın detayları incelenmiştir. VOSviewer programı kullanılarak Ortak Yazar Analizi, Yazarların Atıf Analizi, Ülkelerin Atıf Analizi, Kurumların Atıf Analizi, Anahtar Sözcük Analizi, Metinlerin Bibliyografik Eşleşme Analizi, Yazarların Bibliyografik Eşleşme Analizi ve son olarak Yazarların Ortak Atıf Analizi gibi farklı analizler yapılmıştır.

Grafik 1. Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 1’de yayınların yıllara göre dağılımı incelendiğinde 92 çalışma ile 2017, 90 çalışma ile 2019, 87 çalışma ile 2018 ve 84 çalışma ile 2015 yıllarında yoğunlaşma olduğu söylenebilir. En az çalışmanın yapıldığı yıl ise 1 çalışma ile 1990,1993 ve 1995 yıllarıdır. Dolayısıyla araştırmanın sınırlılığında yıl olarak daha çok çalışma incelemeye dâhil edilebilmesi için 1999 ve 2023 (ilk altı aylık dönem -30 çalışma-) yılları dahil edilmiştir. Grafikten de anlaşılacağı üzere yayınların yıllara göre dağılımında özellikle son yıllara doğru önemli bir artış olduğu gözlenmektedir.

Tablo 1. Yerel Gıda Konusuna İlişkin En Çok Atıf Alan 10 Çalışma

	Yayın Başlığı	Yazar/Yazarlar	Dergi Adı	Yayın Yılı	Toplam Atıf Sayısı	Atıf Sayısı/Yıl
1	Toward an integration of landscape and food web ecology: The dynamics of spatially subsidized food webs	Polis, GA; Anderson, WB and Holt, RD	Annual Review Of Ecology And Systematics	1997	1725	63,89
2	Does social class predict diet quality?	Darmon, N and Drewnowski, A	American Journal Of Clinical Nutrition	2008	1389	86,81
3	Embeddedness and local food systems: notes on two types of direct agricultural market	Hinrichs, CC	Journal Of Rural Studies	2000	798	33,25
4	The local food environment and diet: A systematic review	Caspi, CE; Sorensen, G; (...); Kawachi, I	Health & Place	2012	791	65,92
5	Embeddedness, the new food economy and defensive localism	Winter, M	Journal Of Rural Studies	2003	563	26,81

6	Shifting plates in the agrifood landscape: the tectonics of alternative agrifood initiatives in California	Allen, P; FitzSimmons, M; (...); Warner, K	Journal Of Rural Studies	2003	422	20,1
7	Effects of seasonality and fish movement on tropical river food webs	Winemiller, KO and Jepsen, DB	Journal Of Fish Biology	1998	322	12,38
8	The relationship of the local food environment with obesity: A systematic review of methods, study quality, and results	Cobb, LK; Appel, LJ; (...); Anderson, CAM	Obesity	2015	321	35,67
9	Alternative Food Networks: Knowledge, Practice, and Politics	Goodman, D; DuPuis, EM and Goodman, MK	Alternative Food Networks: Knowledge, Practice, And Politics	2012	308	25,67
10	Resilience of local food systems and links to food security - A review of some important concepts in the context of COVID-19 and other shocks	Bene, C	Food Security	2020	305	76,25

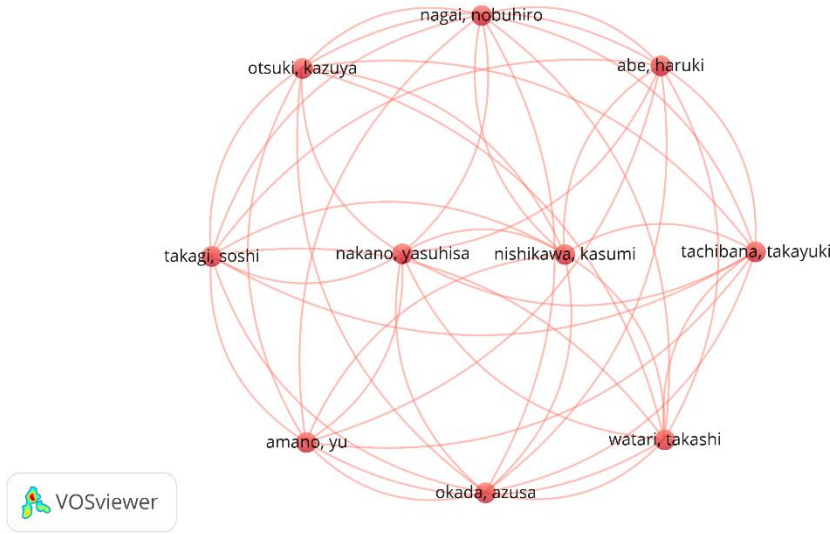
Çoğu bibliyometrik çalışma, incelenen alanda en çok atıf yapılan çalışmaların, yazarların veya dergilerin ilk 10 listesi şeklinde, araştırma alanına ilişkin bir atıf analizi sağlamaktadır. Atıflar bir etki ölçüsü olarak kullanılmaktadır. Bir makaleye yoğun bir şekilde atıfta bulunuluyorsa, bu durum çalışma alanı açısından önemli kabul edilmektedir (Zupic ve Čater, 2015). 1999 yılından 2023 yılına kadar yerel gıda konusunda yapılan araştırmaların incelenmesi kapsamında 898 çalışma içerisinde en çok atıf alan yayınlar incelenerek ulaşılan ilk 10 yazar ve çalışmalar Tablo 1’de verilmiştir. 1997 yılında “Polis, GA; Anderson, WB and Holt, RD” tarafından yazılan “Toward an integration of landscape and food web ecology: The dynamics of spatially subsidized food webs” adlı makale 1725 atıf ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise “Darmon, N and Drewnowski, A” tarafından yazılan “Does social class predict diet quality?” adlı makale 1389 atıfa sahiptir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde ne yazık ki Türk yazar ve çalışmalara görece az rastlanılmıştır. Gastronomi alanında yerellik/yöresellikten bu kadar çok söz ederken yapılan çalışmaların sınırlı olması, alanyazın açısından eksik olduğumuzu göstermektedir.

Ortak Yazar Analizi

Ortak yazar analizi, bilim insanlarının bilimsel makaleler üzerinde işbirliği yaparak oluşturduğu sosyal ağları incelemektedir. İki yazarın bir makaleyi birlikte yayınladığında aralarında bir ilişki kurulur. Bilimsel yayınların birlikte yazılması, işbirliği düzeyini gösteren bir ölçü olarak kabul edilir. Ortak yazarlık, diğer ilişkililik ölçütlerinden daha güçlü sosyal bağları yansıtarak, araştırma alanlarının entelektüel yapılarından çok sosyal ağları incelemek için özellikle uygundur (Zupic ve Čater, 2015).

Şekil 1’de, yazarların ortak yazarlık analizine göre en fazla bağlantılı ve iş birliği yapan yazarları belirlemek amacıyla en az 1 yayın ve en az 1 atıf kriterleri kullanılarak ağ haritası oluşturulmuştur. Analiz sonucunda tek renkli bir kümeleme oluşmuştur. Bu tek kümeyle ait 10 yazar bulunmakta ve toplamda 45 bağlantı tespit edilmiştir. Ayrıca, en fazla atıf alan yazarların (D. Maye, 88 atıf; B. Ilbery, 88 atıf; ve Patrics Mundler, 81 atıf) en bağlantılı yazarlar olmadığı da görülmektedir. En çok eser üreten yazarlar (sırasıyla Inita Krivasonaka, Ligita Melece ve Haruki Abe) da en bağlantılı yazarlar arasında yer almamaktadır.

Şekil 1. Yazarlar Arası İş Birliğini Gösteren Ortak Yazar Bağları

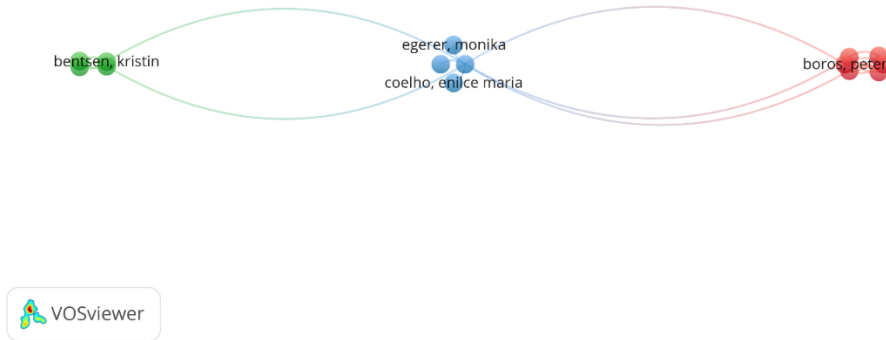

Yazarların Atıf Analizi

Atıf analizi, bilimsel işbirliklerine ilişkin genel bir bakış açısı sunmaktadır. Tipik olarak, bu tür çalışmalarda analiz birimi olarak belgeler veya yazarlar kullanılır. Atıf analizi, birden çok araştırma çalışmasının, birbirlerinden alıntı yapmaları, sıklıkla birlikte alıntı yapmaları veya birçok ortak atıf referansına sahip olmaları durumunda, altta yatan bir araştırma temasını temsil ettiği iddiasına dayanmaktadır. Aynı zamanda Atıf analizi, bilimsel katkılarını değerlendirmek ve entelektüel yapılarının haritasını çıkarmak için bilimsel disiplinler arasındaki bilgi akışlarının ve fikirlerin yayılmasının anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Dwivedi, Nerur, ve Balijepally, 2023).

Şekil 2’de atıf ağlarını tespit etmek üzere en az 1 yayın ve en az 1 atıf kriteri ile yazar atıf analizine dair ağ haritası çıkarılmıştır. Analiz sonucunda 3 renk kümeleme oluşurken 21 bağlantı tespit edilmiştir. 88 atıfla Maye D., 88 atıfla Ilbery B. ve 81 atıfla Mundler Patrics olmuştur. Bağlantı gücü açısından ise Susan Jia, Mundler Patrics ve Lucas Lumpus yer almaktadır.

Şekil 2. Yazarların Atıf Bağları

Ülkelerin Atıf Analizi

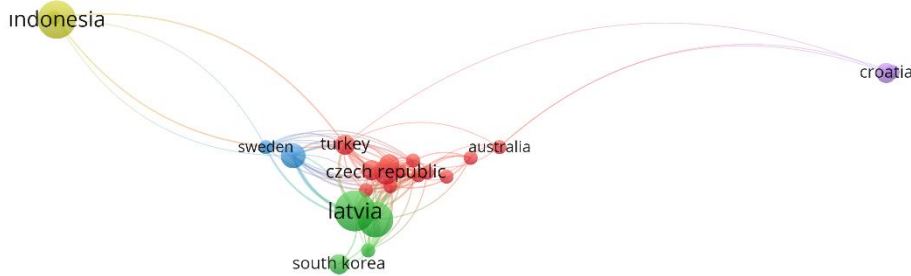
Atıf, bir belgenin diğerinden aldığı, ikisi arasındaki ilişkiyi temsil eden bir onaydır. Atıflar, olayların kronolojisini izlemek için kullanılabilir. Bu ayak izleri ile önceki araştırmacılardan gelen bilgileri tespit etmek ve bilimsel iletişim modellerinin makul göstergeleri olarak düşünülebilecek bir konunun gelişimine dair ipuçları bulmak mümkündür. Akademik makaleler arasındaki alıntı ilişkileri, ortak noktaları olan bilgiyle ilgili ilişkiyi temsil etmektedir (Liu vd., 2023).

Yayınların menşei ülkelere göre aldıkları atıflara dair ağ haritası oluşturmak üzere, bir ülkenin en az 1 eser yayınlaması ve en az 1 atıf alması kriteri kullanılarak 26 gözlem birimi arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda 5 farklı kümeye ayrılan 114 bağlantı tespit edilmiş ve toplamda 698 bağlantı gücü

belirlenmiştir. En fazla atıf alan ülkeler sırasıyla ABD (104 atıf), İngiltere (102 atıf) ve Fransa (81 atıf) olarak belirlenmiştir. Bu ülkeler aynı zamanda toplam bağlantı gücü açısından da en üst sıralarda yer almaktadır.

Analiz sonuçlarında 5 farklı renkte kümelenme olduğu dikkat çekmektedir. Renklere bakıldığında ülkelerin birbirleri ile yakın ilişkide olduğu, fakat sarı (Endonezya) ve mor (Hırvatistan) kümenin diğerlerine göre daha uzak olduğu görülmektedir.

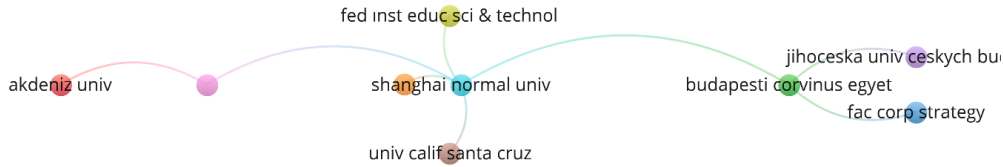
Şekil 3. Ülkelerin Atıf Bağları

Kurumların Atıf Analizi

Şekil 4'te kurumlar arası atıflara dair ağ haritası oluşturmak üzere, bir kurumun en az 1 eser yayınlaması ve en az 1 atıf alması kriteri kullanılarak 68 gözlem birimi üzerindeki ilişkiler analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda Latvia University (3 eser), Latvian State Ins. (2 eser) ve Coventry University (2 eser) gibi kurumlar temsil edilmektedir. En fazla atıf alan yayınlar ise Coventry University (88 atıf), Isara Lyon (81 atıf) ve Akdeniz University (53 atıf) olarak belirlenmiştir.

Şekil 4. Kurumların Atıf Bağları

Anahtar Sözcük Analizi

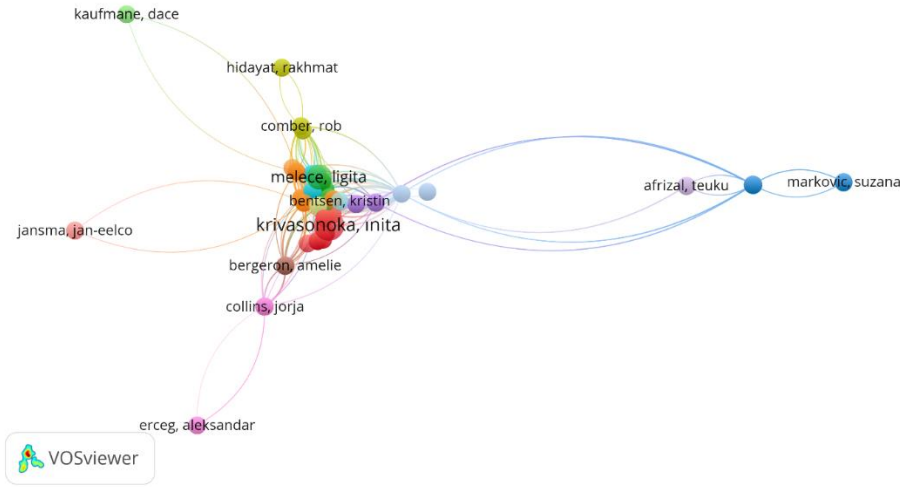
Elde edilen veri setinin analiz sonuçlarına bakıldığında Şekil 5'de çalışmalarda en sık kullanılan anahtar sözcüklere yer verilmiştir. Bu analiz sonucunda şekilde de görüldüğü gibi farklı renk ve tonlar yer almaktadır. Koyu yeşil ve yeşil renkler 2010 ile 2016 yılları arasında en sık kelimeleri gösterirken, sarı renkli kelimeler ise 2018 ve sonrasını temsil etmektedir. 117 kelime, 313 bağlantı ve 315 bağlantı gücü tespit edilmiştir. “Local food” ile ilgili yayınlarda en sık kullanılan anahtar sözcükler sırası ile 18 tekrar ile “local food (yerel gıda)”, 7 tekrar ile “local food systems (yerel gıda sistemleri) ve 5 tekrar ile “local food products (yerel gıda üretimleri)” yer almaktadır. Bağlantı gücü açısından incelendiğinde ise en güçlü ifadeler local food, local food systems ve local food products olmuştur.

gücü ile 88 alıntı), B. Ilbery (125 bağlantı gücü ile 88 alıntı) ve Patrick Mundler (186 bağlantı gücü ile 81 alıntı) olarak belirlenmiştir.

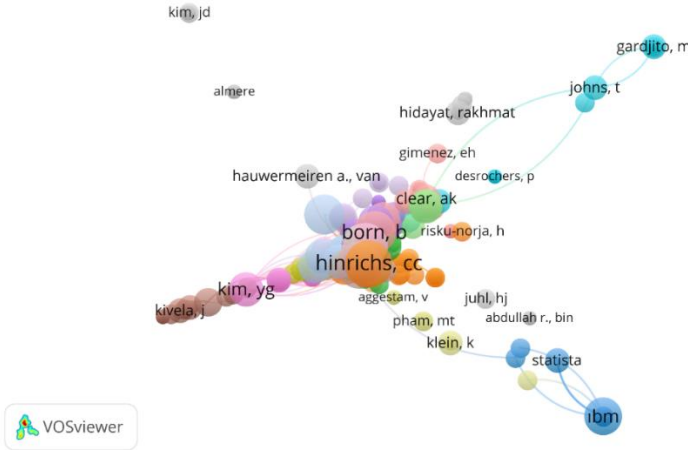
Şekil 7. Yazarların Bibliyografik Eşleşme Bağları

Yazarların Ortak Atıf Analizi

Ortak alıntı analizi belgeler, yazarlar veya dergiler arasındaki benzerlik ölçütlerini oluşturmak için ortak alıntı sayılarını kullanır. Ortak atıf, iki birimin birlikte atıf yapma sıklığı olarak tanımlanmaktadır (Zupic ve Čater, 2015). Şekil 8’de yazarların ortak atıf analizi yer almaktadır. Buna göre, her renk farklı bir kümeleme grubunu temsil etmektedir ve her düğüm bir yazarı simgeler; düğümlerin boyutları ise yazarın çalışmaları, bağlantıları ve bağlantı gücüne bağlı olarak belirlenir. Bu bağlamda, toplamda 23 farklı kümeleme oluşmuştur. Birinci küme (119), en fazla yazarı içerirken, yirmi üçüncü küme (20) en az yazarı içermektedir. En büyük düğüme sahip yazar, yedinci kümede yer alan Hinrichs, cc (11 alıntı) olarak göze çarpmaktadır.

Şekil 8. Ortak Atıf Yapılan Yazarlar Arası Bağlar

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Web of Science veri tabanı üzerinden 1999-2023 yılları arasında yayınlanan yerel gıdaları konu alan çalışmaların incelenmesine yer verilmiştir. Yayınlanan çalışmalar yayımlandığı yıl ve yayın dili kısıtlanarak arama yapılmış ve çeşitli parametreler (ortak yazar analizi, yazarların atıf analizi, anahtar sözcük analizi, metinlerin ve yazarların bibliyografik eşleşme analizi, yazarların ortak atıf analizi) kullanılarak bibliyometrik analiz yapılmıştır. Bu kapsamda 898 çalışma, ilgili parametreler ışığında incelenmiş ve yorumlanmıştır.

VOSviewer tarafından oluşturulan şekillerde bir düğüm, yazarlar ve dergiler gibi bir öge sınıfını temsil eder. Düğümün rengi ve alanı, sırasıyla ögenin sınıflandırmasını ve miktarını temsil eder. Düğümler arasındaki

çizgilerin kalınlığı, öğeler arasındaki atıf ve işbirliğinin yoğunluğunu temsil eder (Liu vd., 2023). Araştırmanın sonuçları incelendiğinde yıllara göre önemli bir artış gözlenmektedir. 1999'dan 2015'e kadar dalgalı bir artış seyrederken; yayın hacmi 2015'ten sonra yükselişe geçmiştir. Dolayısıyla yerel gıda konusu son yıllara doğru oldukça popüler bir çalışma alanı haline gelmiştir. Atıf ağı incelendiğinde ABD, İngiltere ve Fransa'da listenin başında yer alsa da en iyi kurum sıralamasında Letonya ve İngiltere gelmektedir. 2021 yılında yapılmış olan bir araştırmanın sonuçlarında ise ABD, Kanada ve İngiltere ülke sıralamasında ön planda olduğu tespit edilmiştir (Şahin ve Yılmaz, 2022).

Yerel gıda araştırmalarında öne çıkan konulara bakıldığında ise ağırlıklı olarak tarım, beslenme, turizm ve gıda güvenliği etrafında toplandığı görülmektedir. Web of Science kategorilerine göre ise yapılan çalışmalar çoğunlukla Gıda Bilimi Teknolojisi, Çevre Çalışmaları, Sürdürülebilir Bilim Teknolojisi, Tarım Ekonomisi Politikası ve Çevre Bilimleri gibi alanlarda olmuştur. Sonuç olarak yerel gıda konusunda yapılan çalışmaların odak noktası hem doğa bilimleri hem de beşeri bilimler olmuştur. Bu konulara gastronomi de eklenerek gastronomi alanında yerel gıda konusu üzerine daha çok yayın yapılması gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Turizm endüstrisinin gelişimi içinde sürdürülebilirlik için yapılan geniş araştırmaların arka planı, sürdürülebilir bir kaynak olarak yerel gıdanın rolüne artan ilgi kaydedilmiştir. Yerel gıdaların kullanımı, belirli bir alanda çeşitli sürdürülebilirlik unsurlarına hem doğrudan hem de dolaylı olarak katkıda bulunabilirliği ifade edilmiştir (Du Rand ve Heath, 2006; Everett ve Slocum, 2013; Sims, 2009; Chen ve Huang, 2018). Konu başlıklarının yoğunluğu aynı zamanda yerel gıda sistemlerinin çeşitliliğini göstermektedir.

Yemek kültüründe yaşanan değişimlerin temel sebepleri insanların günlük yaşamlarındaki zaman baskısı nedeniyle hazır yiyeceklere yönelmesi, iş gücündeki artan kadın sayısı olmuştur. Bu değişimlerin getirisi ise geleneksel yemek ritüellerinin genel yapısının bozulması olmuştur (Askegaard ve Madsen, 1998). Dolayısıyla yemek kültürünün yeniden geleneksel hale gelebilmesi için yerel gıda sistemlerinin önemli bir düzeyde desteklenmesi gerekmektedir. Bu konuya ilişkin tüm ülkelerin harekete geçmesi, mutfak kültürü geleneğini ortaya koyması ve yerel anlamda ürünlerin pazara sunulması gerekir. Akademik olarak ise araştırmacıların yerel gıda konusunu her anlamda çalışması ve ülke boyutunda ise yerel ürünlerini tanıtmaları önerilir. Ülkelere göre yayınların ağırlıklı dağılımı Amerika, İngiltere, Fransa, Endonezya, İtalya ve Almanya şeklindedir. En çok yayına sahip olan Amerika'da Gıda Pazarlama Enstitüsü 2009 yılında bir araştırma yapmıştır. Amerikalılara neden yerel ürün satın aldıklarını sormuşlar ve sıralanan üç neden tazelik (%82), yerel ekonomiyi destekleme (%75) ve ürünün nereden geldiğini bilme (%58) olmuştur. Yine Amerika'da Gıda İşleme Merkezi 2003 yılında bir araştırma yapmış ve Amerikalıların yerel olarak yetiştirilen gıdaları satın alma nedenleri sorgulanmıştır. Buna göre ise insanların yerel gıdayı daha yüksek/daha kaliteli, daha taze ürünler, üreticilerle olumlu ilişkiler ve benzersiz/özel ürünler satın alma fırsatı gibi nedenlerden dolayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir (Brain, 2012).

Anahtar kelimelerin birlikte bulunmaları, bu alandaki en son trendleri sunmaktadır ve anahtar kelimeler incelenen alandaki veya konudaki ilerlemeyi analiz etmeye yardımcı olmaktadır (Liu vd., 2023). Anahtar sözcüklerin analizine bakıldığında en sık kullanılan kelimeler yerel gıda, yerel gıda sistemleri, yerel gıda üretimleri, sürdürülebilirlik, turizm, küreselleşme ve gıda sistemi olmuştur. Yerel gıdayla ilgili yapılacak olan çalışmalarda bu kavramlardan bahsetmek, yapılacak olan araştırmanın görünürlüğünü de artırmış olacaktır.

Bu çalışma, yerel gıda üzerine araştırma yapacak olan akademisyenlere önemli bir kaynak sunmaktadır. Yerel gıdaya ilişkin durum tespiti yapılmıştır ve gelecek çalışmalara yön verilmesi açısından yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın sınırlılığı ise Web of Science veri tabanından elde edilen veriler ve çeşitli parametrelerde yapılan sınırlamalardır. Bir diğer sınırlılık ise analiz için VOSviewer yazılım aracının kullanılmış olmasıdır. Gelecekte yapılacak olan araştırmalar diğer veri tabanları kullanılarak ve başka yazılım araçlarıyla mevcut çalışmaya katkı sağlayabilir. Yerel gıda konusu gelişmekte olan bir çalışma alanıdır. Dolayısıyla alanyazındaki mevcut boşluklar bibliyometrik analiz ışığında doldurulabilir. Aynı zamanda yapılacak olan çalışmalarda bölge bölge, il ve ilçe bazında ve hatta köy köy her yerel ürünün envanter çalışması yapılması büyük bir ihtiyaçtır. Bu bilinç, gastronomi ve aşçılık öğrencilerine işlenerek var olan yerel ürün değerlerinin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından oldukça önem arz etmektedir. Özellikle ülkemizde yerel gıda anlamında yapılan akademik çalışmaların eksikliği bu envanter çalışmalarıyla doldurulabilir ve toplumda bu bilinç uyandırılabilirse sahip olduğumuz mutfak kültürü korunmuş olacaktır.

Kaynakça

Allen, P., FitzSimmons, M., Goodman, M. and Warner, K. (2017). Shifting plates in the agrifood landscape: the tectonics of alternative agrifood initiatives in California. In *The Rural* (pp. 149-164). Routledge.

- Askegaard, S. and Madsen, T. K. (1998). The local and the global: exploring traits of homogeneity and heterogeneity in European food cultures. *International Business Review*, 7(6), 549-568.
- Béné, C. (2020). Resilience of local food systems and links to food security—a review of some important concepts in the context of COVID-19 and other shocks. *Food Security*, 12(4), 805-822.
- Brain, R. (2012). The local food movement: definitions, benefits, and resources. USU Extension Publication, 1.
- Caspi, C. E., Sorensen, G., Subramanian, S. V. and Kawachi, I. (2012). The local food environment and diet: a systematic review. *Health & Place*, 18(5), 1172-1187.
- Chen, Q. and Huang, R. (2021). Understanding the role of local food in sustaining Chinese destinations. In *Current Issues in Asian Tourism: Volume II* (pp. 171-187). Routledge.
- Chen, Z., Chan, I. C. C. and Egger, R. (2023). Gastronomic image in the foodstagrammer's eyes—a machine learning approach. *Tourism Management*, 99, 104784.
- Cobb, L. K., Appel, L. J., Franco, M., Jones - Smith, J. C., Nur, A. and Anderson, C. A. (2015). The relationship of the local food environment with obesity: a systematic review of methods, study quality, and results. *Obesity*, 23(7), 1331-1344.
- Darmon, N. and Drewnowski, A. (2008). Does social class predict diet quality?. *The American journal of clinical nutrition*, 87(5), 1107-1117.
- Du Rand, G. E. and Heath, E. (2006). Towards a framework for food tourism as element of destination marketing. *Current issues in tourism*. 9(3), 206–234. doi: 10.1300/J073v14n03_06.
- Dwivedi, R., Nerur, S. and Balijepally, V. (2023). Exploring artificial intelligence and big data scholarship in information systems: a citation, bibliographic coupling, and co-word analysis. *International Journal of Information Management Data Insights*, 3(2), 100185.
- Everett, S. and Slocum, S. L. (2013). Food and tourism: an effective partnership? a UK-based review. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(6), 789–809. doi: 10.1080/09669582.2012.741601.
- Gálvez, J. C. P., Granda, M. J., López-Guzmán, T. and Coronel, J. R. (2017). Local gastronomy, culture and tourism sustainable cities: the behavior of the American tourist. *Sustainable Cities and Society*, 32, 604-612.
- Goodman, D., DuPuis, E. M. and Goodman, M. K. (2012). Alternative food networks: Knowledge, practice, and politics.
- Hinrichs, C. C. (2000). Embeddedness and local food systems: notes on two types of direct agricultural market. *Journal of rural studies*, 16(3), 295-303.
- Kumar, G. M. K. (2019). Gastronomic tourism—A way of supplementing tourism in the Andaman & Nicobar Islands. *International Journal of Gastronomy and Food Science*, 16, 100139.
- Liu, J., Cui, M., Wang, Y. and Wang, J. (2023). Trends in Parthenolide Research over the past two Decades: A Bibliometric Analysis. *Heliyon*.
- Pavlidis, G. and Markantonatou, S. (2020). Gastronomic tourism in Greece and beyond: A thorough review. *International Journal of Gastronomy and Food Science*, 21, 100229.
- Polis, G. A., Anderson, W. B. and Holt, R. D. (1997). Toward an integration of landscape and food web ecology: the dynamics of spatially subsidized food webs. *Annual review of ecology and systematics*, 28(1), 289-316.
- Seyitoğlu, F. and Ivanov, S. (2020). A conceptual study of the strategic role of gastronomy in tourism destinations. *International Journal of Gastronomy and Food Science*, 21, 100230.
- Sims, R. (2009). Food, place and authenticity: local food and the sustainable tourism experience. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(3), 321–336. doi: 10.1080/09669580802359293.
- Şahin, A. and Yılmaz, G. (2022). Local food research: a bibliometric review using Citespace II (1970–2020). *Library Hi Tech*, 40(3), 848-870.

- Vosviewer. (2023). Erişim Linki: <https://www.vosviewer.com/> , Erişim Tarihi: 14.08.2023.
- Web of Science. (2023). Erişim Linki: https://tr.wikipedia.org/wiki/Web_of_Science, Erişim Tarihi: 14.08.2023.
- Weinberg, B. H. (1974). Bibliographic coupling: a review. *information storage and retrieval*. 10(5-6), 189-196.
- Winemiller, K. O. and Jepsen, D. B. (1998). Effects of seasonality and fish movement on tropical river food webs. *Journal of fish Biology*, 53, 267-296.
- Winter, M. (2003). Embeddedness, the new food economy and defensive localism. *Journal of rural studies*, 19(1), 23-32.
- Zan, B. U. (2019). Doğrudan atıf, ortak atıf ve bibliyografik eşleşme yaklaşımlarına dayalı olarak araştırma alanlarının değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 501-516.
- Zupic, I. and Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472.